

Cylchlythyr Cymru Can: Crynhoi 2025

Yn y rhifyn hwn

- *Apêl gan Derek: Buddsoddwch mewn iechyd, nid salwch yn unig*
- *Ymatebion i'n Hadroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol*

- *Ymunwch â'n tîm – Arweinydd Academi Arweinyddiaeth ac ARAC*
  - *Deddf Diwylliant Cymru – ymunwch â'r fforwm a chyfnewid*
  - *Eich llais chi – canlyniadau arolwg rhanddeiliaid*
-
-

Diolch yn fawr i bawb y buom yn gweithio gyda nhw eleni, edrychwn ymlaen at barhau â'n gwaith gyda'n gilydd yn 2026.

Llywiwch drwy bob adran drwy'r botwm cynnwys (gwaelod dde'r Sway).

Apêl gan Derek: Buddsoddwch mewn iechyd, nid salwch yn unig

Mae anghydraddoldebau yng Nghymru yn ehangu ac rydym yn gwario biliynau ar atebion tymor byr.

Mae angen newid dramatig yn y ffordd rydym yn cyllidebu i flaenoriaethu atal.

Bob blwyddyn mae Cymru'n gwario hanner ei chyllideb, mwy na £10bn, ar drin symptomau yn hytrach na gweithredu ar achosion sylfaenol salwch.

Os ydym am wella ein hiechyd yn y tymor hir, lleihau anghydraddoldebau ac osgoi i'n cyrff cyhoeddus fynd yn fethdalwr, [rhaid i Lywodraeth Cymru gynyddu buddsoddiad mewn atal a gwneud mwy o'r hyn sy'n ein cadw'n iach](#).

Mae cymunedau cysylltiedig, aer glân, swyddi teg, bwyd iach hygyrch, a mynediad at natur a mannau gwyrdd yn rhai o'r hyn sy'n ein cadw'n iach, tra bod gofal iechyd yn trin dim ond cyfran fach o'n problemau iechyd ac yn cael hanner cyllideb Cymru.

Rydym yn gwybod bod atal yn gweithio.

Mae gwariant ar atal yn dychwelyd £14 am bob punt a fuddsoddir ac mae sefydliadau ledled Cymru eisoes yn ymgorffori dulliau atal yn y ffordd y maent yn gweithio:

- Mae [Mudiad 2025](#) yn gweithio i roi terfyn ar anghydraddoldebau iechyd y gellir eu hosgoi a achosir gan anghydraddoldebau cymdeithasol. Mewn cydweithrediad â Chymru Gynnes, maent yn gweithio gyda meddygon teulu i nodi a chefnogi pobl y

gallai eu hamodau byw fod yn effeithio ar eu hiechyd trwy nodi arwyddion cynnar fel heintiau'r frest a phroblemau croen, a thrwy ofyn y cwestiynau cywir ynghylch costau lleithder a gwresogi.

“Fe helpodd gyda ynni a chynhesu ein cartref, cawsom flanced drydan a helpodd i'n cadw'n gynnes, ynghyd â chefnogaeth banc bwyd.

Mae fy ffibromyalgia wedi gwella, mae fy straen wedi lleihau ac mae wedi helpu gyda chynhesu ein cartref.”

Preswlydd a gefnogwyd gan Fudiad 2025 a Chymru Gynnes

- Mae [Rhaglen Atal Diabetes Cymru Gyfan](#) Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi dangos arwyddion cynnar o effeithiolrwydd wrth wella rheolaeth glwcos yn y gwaed a lleihau'r risg o ddiabetes Math 2, ond mae'n ei chael hi'n anodd sicrhau cyllid hirdymor.
- Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn cydweithrediad ag [Actif Gogledd Cymru](#) yn mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd ac yn hybu gweithgarwch corfforol trwy Gydlynwyr Actif a weithiodd gyda phobl leol i ddeall beth oedd yn rhwystro cadw pobl yn egnïol.

- Mae [Llysiau Cymru mewn Ysgolion](#) yn cynyddu nifer y llysiau y mae ein plant yn eu bwyta yn eu ciniawau ysgol, gan wella eu dietau heddiw a gwella eu llythrennedd bwyd ar gyfer y dyfodol, tra hefyd yn cefnogi ffermwyr a thyfwyr lleol.

Mae'r ffordd y mae Cymru'n gwario ar hyn o bryd yn groes i gynllunio sy'n ddiogel rhag y dyfodol ac yn groes i egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i wella cydraddoldeb iechyd i'n cenedlaethau presennol a'r dyfodol.

Os ydym yn buddsoddi yn y pethau sy'n atal ansawdd bywyd gwael, yn enwedig i'r rhai mwyaf difreintiedig yn ein poblogaeth, gallwn leihau derbyniadau ysbyty y gellir eu hosgoi, rhyddhau gwelyau a chlinigwyr ac ymestyn ein disgwyliad oes iach fel ein bod ni i gyd yn byw bywydau hirach ac iachach.

Wrth i ni ddechrau'r flwyddyn newydd, rydym yn gwybod y bydd y dewisiadau a wnawn heddiw yn diffinio iechyd pobl heddiw a'r rhai sydd heb eu geni eto.

Rhaid inni ddewis atal ac adeiladu Cymru lle gall pob cymuned ffynnu, nid dim ond goroesi.

Nadolig Llawen a Blwyddyn Newydd Dda i chi gyd.

Ymatebion i'n Hadroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol

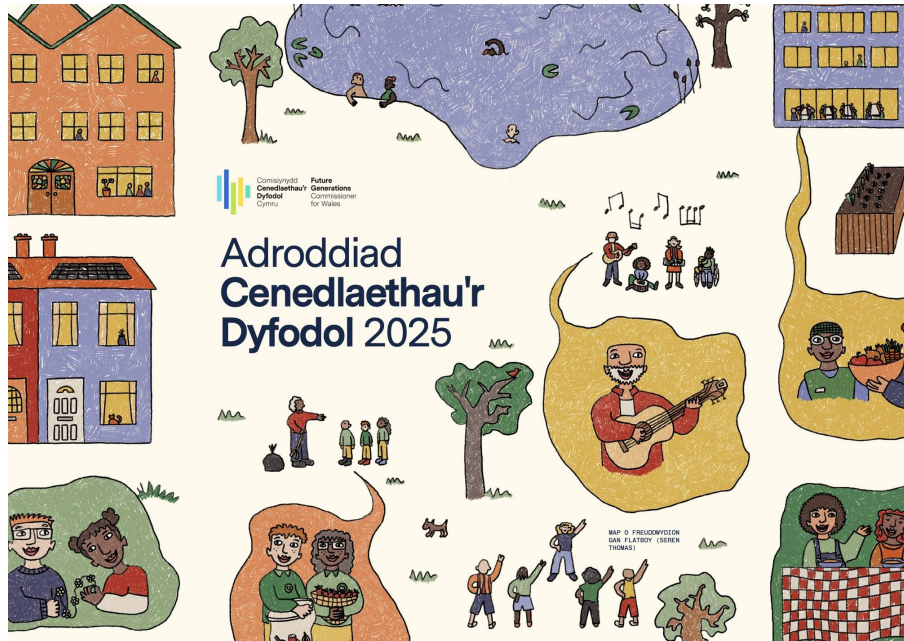

Pan gyhoeddais fy [Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025](#) ym mis Ebrill eleni, galwais ar y sector cyhoeddus yng Nghymru i wella ein hiechyd, ein hinsawdd, ein heconomi a'n diwylliant trwy 50 o argymhellion penodol ac ymarferol.

Ond dim ond y dechrau oedd cyhoeddi'r adroddiad.

I wireddu'r argymhellion, rydw i wedi bod yn cynnull cyrff cyhoeddus ledled Cymru i rannu dysgu a chwalu rhwystrau cyffredin i weithredu.

---

1 - [Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025](#)

Mae [17](#) allan o'r 56 corff cyhoeddus o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn [gyflogwyr Cyflog Byw Go lawn swyddogol](#), gyda mwy eisoes ar eu ffordd i gael eu hachredu.

Gan gydnabod mai pobl yw eu hased pwysicaf a bod sut maen nhw'n gwario eu harian yn bwysig, mae Cyngor Sir Fynwy wedi cyflawni achrediad Cyflog Byw Go lawn, sy'n golygu bod gweithwyr a chyflenwyr y maen nhw'n gweithio gyda nhw yn cael cyflog teg - gan wella morâl a'r economi leol a lleihau'r pwysau ar ein pocedi yn ystod argyfwng costau byw.

Dysgwch fwy yn ein [cylchlythyr Economi Llesiant](#).

2 - [Achrediad Cyflog Byw Gwirioneddol Cyngor Sir Fynwy](#)

3 - [Gwaharddiad hysbysebu HFSS Cyngor Bro Morganwg](#)

Gallwch nawr ddod o hyd i '[Bwyd ar gyfer Ein Dyfodol](#)', canllawiau ar gyfer awdurdodau lleol yng Nghymru ar sut y gallwch weithio gyda Phartneriaethau Bwyd Lleol a chymunedau i wella eu systemau bwyd. Mae wedi'i gyd-gynhyrchu gan fy nhîm a Synnwyr Bwyd Cymru.

Er mwyn lleihau effaith negyddol hysbysebu bwyd a diod afiach ar iechyd pobl, yn enwedig ar bobl ifanc ac mewn cymunedau sy'n wynebu rhwystrau, mae Cyngor Bro Morganwg wedi ailweithio ei hysbysebu mewn cydweithrediad â Chyngor Caerdydd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i leihau nifer yr hysbysebion sy'n dangos bwyd a diodydd heb glwten, salwch a heb glwten (HFSS).

Rydym wedi treialu prosiect gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, dau awdurdod lleol ac un corff cenedlaethol i fapio sut maen nhw'n buddsoddi mewn atal ar hyn o bryd a sut y gallwn symud buddsoddiad i fyny'r afon i atal sylfaenol.

Byddwn yn cyflwyno'r gwaith hwn ymhellach ac yn cefnogi mwy o gyrff cyhoeddus i fapio eu gwariant ataliol yn 2026.

Dysgwch fwy yn ein [cylchlythyr Iechyd a Llesiant](#).

Mewn cydweithrediad â Cymbrogi Futures, mae ein [Hwb Dyfodol](#) wedi lansio'r modiwl Llythrennedd y Dyfodol ar sut i edrych yn y tymor hir a llunio ein dyfodol.

Rydym wedi cynnal mwy na 30 o sesiynau hyfforddi i gefnogi cyrff cyhoeddus i gynllunio'n y tymor hir, gan gynnwys Gofal Cymdeithasol Cymru sy'n defnyddio gweledigaeth 2050 i arwain eu strategaeth nesaf.

Ymunwch â ni yn ein [digwyddiad Byw'r Dyfodol](#) ar 21 Ionawr 2026 yn Aberystwyth am ddiwrnod o feddwl ac archwilio'r dyfodol. Dewch o hyd i ragor o wybodaeth ar [wefan Cynnal Cymru](#).

Mae cyrff cyhoeddus o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd wedi bod yn rhannu ymatebion ysgrifenedig i argymhellion yr adroddiad, ac mae fy nhîm a minnau'n eu dadansoddi ar hyn o bryd - *byddwn yn cyhoeddi crynodeb mwy manwl o'r ymatebion yn y flwyddyn newydd.*

Yn gadarnhaol, rydym yn gweld cyfraddau uchel o gyrff cyhoeddus eisoes yn mabwysiadu ac yn derbyn fy argymhellion, gyda rhai o'r rhai mwyaf derbyniol yn ymwneud â hyfforddiant ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, creu gweledigaeth hirdymor a chynllun sefydliadol a gyd-ddyluniwyd, a chynnwys atal fel amcan strategol craidd mewn strategaethau a chynllunio corfforaethol.

Mae 47 allan o'r 56 corff cyhoeddus o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi rhannu eu hymateb i'r adroddiad hyd yn hyn ac rydym yn dilyn i fyny gyda phob sefydliad i sicrhau bod pob un o'r 56 yn ymateb.

Rydym yn parhau i ddadansoddi'r ymatebion i ddeall a thargedu lle mae angen cefnogaeth ar gyrff cyhoeddus i weithredu'r argymhellion, a byddwn yn parhau i ddod â phobl ynghyd i ddangos beth sy'n bosibl.

Am ragor o gefnogaeth ar weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'n hargymhellion, ac i gael y wybodaeth ddiweddaraf am ein cyfleoedd hyfforddi am ddim, [ewch i'n gwefan](https://cynnalcyrmru.com/21-january-living-the-future/).

Ymunwch â'n tîm – Academi Arweinyddiaeth ac ARAC

Rydym yn chwilio am rywun i gyflenwi dros gyfnod mamolaeth ar gyfer Arweinydd Rhaglen ein [Hacademi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol](#).

Cyflog £47,676 pro rata y flwyddyn

Rhan-amser (tua 4 diwrnod/30 awr yr wythnos) tan fis Mai 2027 (yn dibynnu ar gyllid)

Mae'r cyfrifoldebau'n cynnwys dylunio a chyflwyno rhaglen arweinyddiaeth i bobl ifanc, cefnogi rhwydwaith Cyn-fyfyrwyr presennol a rheoli aelod o'n tîm Cymorth Academi.

- **Dyddiad cau ar gyfer ceisiadau: 16 Ionawr 2026**
- Dyddiad cyfweiliad disgwylidig: 4 a 5 Chwefror 2026

[Gwnewch gais am rôl Arweinydd Rhaglen yr Academi Arweinyddiaeth ar ein gwefan.](#)

Rydym hefyd yn chwilio am ddau berson newydd i ymuno â'n [Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrwydd \(ARAC\)](#) a chefnogi ein gwaith i gyflymu newid cadarnhaol yng Nghymru.

Tâl: £270 y dydd ynghyd â threuliau

Ymrwymiad: Tua 4 cyfarfod y flwyddyn (ar-lein ac wyneb yn wyneb)

Tymor: Penodir aelodau am bedair blynedd gyda'r posibilrwydd o ailbenodi.

Nid yw ein ARAC presennol yn adlewyrchu amrywiaeth Cymru. Rydym yn arbennig o awyddus i newid hyn ac yn annog ceisiadau gan bobl o gefndiroedd amrywiol o ran hil, pobl anabl a phobl iau.

- **Dyddiad cau ar gyfer ceisiadau: 22 Ionawr 2026**
- Dyddiad y cyfweiliad: 11 Mawrth 2026

[Gwnewch gais a dewch o hyd i ragor o wybodaeth am y rôl ar ein gwefan.](#)

Deddf Diwylliant Cymru – ymunwch â'r fforwm a chyfnewid

Mae diwylliant wedi bod yn un o gryfderau mwyaf Cymru erioed, [ond mae cyfranogiad mewn perygl o ddod yn loteri cod post.](#)

Rydym yn lansio **Papur Gwyrdd Deddf Diwylliant**, a ddatblygwyd mewn cydweithrediad â'r sector diwylliannol ac Asiantaeth y Cynulleidfaoedd, gydag opsiynau i Lywodraeth Cymru ar sut y gall Cymru lunio gweledigaeth hirdymor, gynaliadwy ar gyfer diwylliant.

Rydym yn cyhoeddi'r papur mewn **Fforwm Diwylliant** ar 25 Chwefror 2026 – [cofrestrwch i ymuno â'r Fforwm.](#)

4 - Ymunwch â'n Fforwm Diwylliant a lansiad ein Papur Gwyrdd

5 - Gwnewch gais i ymuno â'n Cyfnewidfa Cymru Can

Er mwyn cefnogi cydweithio ar draws y dirwedd ddiwylliannol, rydym hefyd yn cynnal **Cyfnewidfa Cymru Can** ym mis Mawrth 2026 i ddod â chynrychiolwyr y sector cyhoeddus a gweithwyr llawrydd ynghyd.

- Os ydych chi'n gynrychiolydd corff cyhoeddus, [cwblhewch y ffurflen hon](#).
- Os ydych chi'n gynrychiolydd o'r sector diwylliant neu'n weithiwr llawrydd creadigol, [cwblhewch y ffurflen hon](#). Darperir ffi ddyddiol ar gyfer gweithwyr llawrydd creadigol.

Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau yw hanner dydd, 19 Ionawr 2026.

Am ragor o wybodaeth am y Gyfnewidfa, anfonwch e-bost at jacob.ellis@futuregenerations.wales

Eich llais chi – canlyniadau arolwg

Wrth i ni ddechrau degawd newydd o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, gofynnais i randdeiliaid o bob cwr o Gymru am eu safbwyntiau ynghylch sut maen nhw'n ymgysylltu â'r ddeddfwriaeth a'n tîm.

Dywedodd [213 o ymatebion i'n harolwg](#) gan awdurdodau lleol, byrddau iechyd, cyrff cenedlaethol, y sectorau preifat a gwirfoddol, ac unigolion wrthym:

- Mae gan bron i 80% ddealltwriaeth dda o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac mae 85% yn credu bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi cael effaith ar eu gwaith
- Mae gan 86% agwedd gadarnhaol at fy nhîm a minnau, a mynegodd 60% farn gadarnhaol am Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol gan gynnwys ei gwerth ysbrydoledig, ei phwysigrwydd strategol a'i rôl wrth lunio diwylliant sefydliadol a meddwl hirdymor

- Nododd 30% bryderon ynghylch Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'i gweithrediad gan gynnwys diffyg pwerau gorfodi a sut y gellir ei gweld fel ymarfer ticio blychau a rhwystr biwrocrataidd
- Roedd galwad glir hefyd am ymgorffori dyfnach, mwy o hyfforddiant, a mecanweithiau cryfach i sicrhau bod egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn trosi'n newid ystyrion

Mae eich adborth yn cyd-fynd â'n [galwad am adolygiad o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol](#) i sicrhau bod y ddeddfwriaeth yn cael yr effaith a fwriadwyd a bydd yn dylanwadu ar ein rhaglen waith yn 2026 gan gynnwys ehangu cyrhaeddiad ein sesiynau hyfforddi, datblygu adnoddau penodol ar gyfer gwahanol rolau a gweithio gyda'r rhai sydd angen cefnogaeth fwy targedig gan gynnwys aelodau etholedig lleol a Chynghorau Tref a Chymuned.

Darllenwch yr ymatebion llawn i arolwg y rhanddeiliaid [ar ein gwefan](#).

Cysylltwch â ni

Am ddal i fyny ar rifynnau blaenorol y cylchlythyr? Dewch o hyd iddynt ar ein gwefan [yma](#).

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â ni trwy:

cenedlaethaurdyfodol.cymru

cysylltwchani@cenedlaethaurdyfodol.cymru

@futuregencymru

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales